

Meydansız Yalçınpınar

Aziz Kemâl Hızıroğlu

Zafer Yalçınpınar, 1979 doğumlu genç ve delifışek bir şair ve yazar. Elimdeki bilgilere göre, **'Livar'** ve **'Meydansız'** adlı iki şiir kitabı; **'Karşı'**, **'Korkak Düşler'**, **'Anla(tı)'**, **'Kalem Konçertoları'** ve **'Siya'** adlı beş de öykü-deneme kitabı bulunuyor. Meydansız'ın girişindeki kısa biyografik tanıtım yazısından, **'Kelimenin Yüzü'** adlı bir iç-sözlük çalışması olduğunu da öğrendim.

Yalçınpınar'ın 'Livar' adlı ilk şiir kitabı yayımlanana kadar, arada bazı dergilerde şiirlerini görsem de, düzyazılarından dolayı edebiyatımızın çok sıkı bir denemeci daha kazanmak üzere olduğunu düşünüyordum. 7 Mart 2007'de, Kadıköy'de 'Livar'ı imzalayıp verdiği bir hayli şaşırımdım. Ancak 'Livar'ı okuduğum zaman, şaşırduğuma sinirlendiğimi anımsıyorum. Çünkü şiire çok sıkı başlayan bir şairle karşı karşıyaydım. **"(...) in / duvarların yokuşundan / düzayak / bir mantığa / çık / bir / sus / ayakta kalmaktır / iç / indeki / pus"** (Su Yolcu, s:13), **"(...) ben / im / iç / in / diyelim ki / batmakta olan bir teknenin suyunu alıyor bir sabırcı"** (İki Kişilik Ada Çarpıntısı, s:17), **"(...) zamanın terzisi / 'bir sarkaçtan fazlasıdır zaman' dedi / örgün bir gece değıştiricisi** (Kara Mıh Kilit Alesta, s:20), **"(...) ben tüm tekniğimi ki bu benim / gök / yüzünden öğrenmişim** (Livar, s:29) diyordu şair. Sayfa 59'dan sonra 'Tepegöz' adlı bir bölüm vardı. Orada da görsel işler. Hele ki bir tanesini çok sevmişim: **"Beni Şair Sanıyor Ağacı"**.

Yukarıda Livar'dan yaptığım alıntılar, doğrudan kitaptan değil... Onları vaktiyle yaptığım bir alıntıdan aktarıyorum buraya. Çünkü benim günlükler dışında, iki ilginç not defterim daha var: Birinin adı 'Alınganlıklar', diğerkinki 'Alıntılar'... Bir vak'anüvis düzenliliğinde tutulmuyorlar elbet. İki defterin de öyle devlet tarihçiliği gibi şeylerle ilgisi olmadığı gibi, edebiyat tarihçiliğiyle de ilgisi yok. Sadece benim bir eğretileme düşkünlüğüm... İşte bu iki defteri karıştırdım 'Meydansız'ı okumadan önce. Baktım ki Zafer Yalçınpınar'ın adı 'Alınganlıklar' defterinde hiç geçmiyor. 'Alıntılar' defterinde ise üç beş yerde var. 'Livar' alıntılarını oradan yaptım.

Dışarıdan gördüğüm kadarıyla Yalçınpınar, izleyenleri yoracak denli yoğun ve hızlı çalışıyor. Şiirleri, görsel işleri, denemeleri, öyküleri, araştırmaları, internetteki Puşt Ahali grup yönlendiriciliği, P.A.T! dergisi editörlüğü, Taş Uçak örneğindeki gibi sergi telaşı, kitap koleksiyonculuğu, vb... Yaşamaya nasıl vakit ayırdığını merak etmemek mümkün değil!

İkinci şiir kitabına neden 'Meydansız' adını verdiğini merak etmişim. 'Bir meydansızlığa ortak olarak' diye imzalayıp vermişti. *'Peki' demişim, 'niçin Meydansız?' "1 Mayıs 2008'de, emekçilerin meydansız kalışlarından çok etkilendim, çok üzüldüm. Ayrıca, düşünsene abi, mimari geleneğimizde 'meydan' kavramı diye bir şey yok. Meydan gereksinimini hep cami avluları karşılamıştır. Yani erke bağlı mimar da, meydan kavramını kendinde bile oluşturamamıştır."*

Dayanışmasızlık, meydansızlık ve yalnızlık konusunda çok dertliydi. Bu konuşmadan aklımda kalan birkaç şeyi daha yazmak istiyorum. *"Çoğu zaman" diyordu Yalçınpınar, "kendimi meydana (ortaya) çıkıp –belki de zorla itilip – birilerine bir şeyler anlatmaya, bazı doğruları göstermeye, kazın ayağının öyle olmadığını işaret etmeye çalışan biri gibi hissediyorum. Fakat aslında meydan diye bir şey yok. Meydansız bir ortam bu yaşadığımız. Anlayacağın abi, meydan boş. Ve bu boşluk, meydansızlık, insanların meydansızlığı seçişi, suskunluk, çıkan seslerin duyulmayışı, başat tedirginlik nedenlerim... Sessizlik ve sessizlik suikastı, meydansızlığın bir türevidir. Herkesin, her an, varsayılan her meydanı ve oluşan her fikri terk edebilecek döneklilikte olması, yani bu türden bir korkak duruş, beni allak bullak ediyor."*

İnternetteki 'Puşt Ahali' adlı gruba, neden bu adı verdiği de, o sohbetimizdeki sancılarından anlaşılıyordu. Enis Akın'ın "nasıl yalnız bırakır adamı bir meydan / aradan biri bağırdı: puşt ahali..." şeklindeki müthiş dizeleri onu çok etkilemiş olmalıydı. Enis Akın'ın bu 'puşt ahali'

biçimindeki takısız isim tamlamasını alıp internet grubuna ad yapmakla kalmamış, ‘meydan’ kavramı üzerine çok fazla kafa yormuştu. ‘Puşt’ sözcüğünün gerçek ve mecaz anlamları üstünde durmaya gerek yok. Çünkü biliniyor ya da tahmin ediliyor. Ancak ‘ahali’ sözcüğü ilginç... Aralarında aynı yerde bulunmaktan başka hiçbir ortak özelliği olmayan insanların oluşturduğu bir kalabalık!

Zafer Yalçınpınar’ı ‘Meydansız’ adlı kitaba götürülen yolun bazı kilometre taşlarını kendimce sıralamaya çalıştım. Şiirlerindeki tat, felsefi duruş, biçem ve sivillikten çıkarsayacağımız şeyler de var. Türk edebiyatında dikkatle okuduğu ustaların başında Ece Ayhan, Nâzım Hikmet, İlhan Berk, Oruç Aruoba ve Oktay Rifat’ın geldiği bir çırpıda anlaşılıyor.

Meydansız’daki şiirler için, yanlarına aldığım notları yazmaya çalışacağım. Ancak, kitabın sondaki boş sayfalarından birine yazdıklarımı öne almak istiyorum. Kitap bittiğinde şöyle demişim: “*Yazarken şiirin içine öyle farklı sokuluyor ki, şair değil de şiirin bir parçası oluyor sanki. Özgeçmiş bölümünde kendini ‘şiir yazarı’ olarak nitelemesini bu açıdan değerlendirsek; şiirsel aklını ve ruhunu parçalar halinde beyaz kâğıda döken ve sonra da dışarıdan bu parçalara bakan bir yazıcı konumunda olduğunu vurguluyor. Kısacası, sayfalara dökülen kendine, acı ve umut harmanı ile bakıyor ve de ‘şiir yazarı’ ironisiyle mütevazılık örneği gösteriyor. Şairlerin şiirle ilgili pek çok dertleri vardır. Dolayısıyla şiirlerin de şairleri ve kendi varoluşlarıyla ilgili dertleri olacaktır. Şiirin ilk ve başat derdi şiir olmaktır. Yalçınpınar’ın şiirlerinde ‘şiir olma’ derdinin bulunmadığını ve tümünün de şiir yapısına ulaştı(rıldı)ğın görüyoruz...*”

Meydansız, 70 sayfalık bir kitap... 7. sayfada, kitabın ve şairin adının altında ‘İstanbul 2008’ yazıyor. Bu bize şiirlerin 2008’de kotarıldığını imliyor. Kitabın Çekirdek Sanat Yayınları’nca yayımlanışı Şubat 2009’da gerçekleşmiş. 500 adet basılmış. Kapak tasarımını değerli sanatçı Savaş Çekiç yapmış. İç tasarımcı (Betül Başol) ve yayın yönetmeni (Tuncay Takmaz) da iyi iş çıkarmışlar. İçiyile (şiirler ve diziliş kurgusu) ve dışıyla (kapak, tasarım, kağıt kalitesi) güzel bir kitap oluşturulmuş. Ancak kitapta, ‘İçindekiler’ diye bir bölüm yok. Hangi gerekçeyle konulmamış, anlayamadım.

35. sayfaya değin şiirler (14 tane) akıp giderken, ‘Hafız’ adlı bir alınlık (ya da ara bölüm) çıkıyor karşımıza. Bu bölümde 4 şiir yer alıyor. Şiirlerden hemen önce (benim ‘akkor kimya’ başlığını yakıştırdığım) iki sayfalık bir yazı var ki, bölümde yer alan dört şiire hazırlıyor bizi. Bu dört şiirin adlarını yazarsak, neye hazırladığımızı göreceğiz: **1)Hafız Kanuni: Boşluk, 2)Hafız Kuyucu: Yokluk, 3)Hafız Hurdacı: Tozluk, 4)Hafız Çuvalcı: Kimlik...** Bu dörtleme iki yönden de çok iyi tasarlanmış. (Kanuni, Kuyucu, Hurdacı, Çuvalcı) ile (Boşluk, Yokluk, Tozluk, Kimlik)... Ayrıca ‘Hafız’ ile, düşünmeyen ya da düşünmeyi gereksinmeyen yineleyici tavır vurgusu mükemmel çağrıştıırıyor.

47. sayfada ‘Deniz Tarlası’ adlı başka bir bölüm başlıyor. 11 şiirden oluşmuş. (Bu bölüme adını veren ‘Deniz Tarlası’ adlı kısa şiir, biçim ile özün nasıl kaynaştırılacağı konusunda, özellikle genç şairler için bir örnek olabilir.) Meydansız’da toplam 29 şiir olduğunu görüyoruz. Kitabın girişinde (sayfa 11’de), Nâzım Hikmet’in ‘Dizboyu Karlı Bir Gece’sinden bir alıntı var. Bu, hem kitabın adına hem de bölüm başlıklarına çok yakışan bir alıntı... Doğrusu, Yalçınpınar’ın şiir ve yazı serüvenindeki pek çok şeyi ve özellikle edebiyat dünyasındaki duruşunu yansıtıyor. Alıntısından bir alıntı yapalım: “**(...) insandan çok eşyaya benziyorlardı / duvar saatleri gibi ahmak, kibirli (...)**”

Kitabı okuma serüvenimde, şiirlerin yanına notlar düşmüşüm. O notlarla sürdürmek istiyorum: “**Taş Uçak’ta**” adlı şiir, 13 ve 14. sayfalarda yer alıyor. 13. sayfadaki son dizede ‘bu’ işaret sıfatına gerek yok. Çünkü güvercinlerden daha önce söz edilmemiş. Sadece ‘güvercinlerin dizilişi’ denilmesi yetecekti. Aynı şiirin sayfa 14’teki son dizesinde ‘sırtımızın aklını başımıza getirmeyi beceremedi’ deniliyor. Belirtili bir isim tamlaması olan ‘sırtımızın aklı’, burada 3.tekil şahıs konumunda, o halde ‘başımıza’ sözcüğü ‘başına’ olmalıydı. (Ancak şair, sırtta bir akıl olduğunu ve bunun başımıza doğru yürümesi gerektiğini, vb. şeyler kastediyorsa durum değişir. Ama bu da hiçbir dizgeye uymaz...)

“**Kim Kime Dum Duma**”(s:15-16) nefis bir şiir. Baştan üçüncü dize ‘iki de bir sildim gökyüzünü bulutlarla’.. Buradaki ‘iki’ ile ‘de’ birleşik yazılmalı. ‘İkide bir’ ile ‘sık aralıklarla’ anlamı kastediliyor çünkü. Aksi takdirde iki ile bir’in benzeşmesi söz konusu olabilir.

“Merdiven, Ağaç ve Meydansız” (s:17-18) bu ne güzel bir şiir. En yeni ve modern şiirden, Dede Korkut’a kadar göndermeler var... **“Ön”**(s:19), ‘atından inenler / masaların ucuna / binerler’ diye bitiyor. Kısa ve yoğun bir şiir... **“Halay Takımı”**(s:20-21), politik sıkıntıyı hicveden bir şiir. Durmuş Ağa’nın adındaki ‘durmuşluk’ çok şeyi imliyor... **“Sirt”**(s:22), külhanlığın, kanunsuzluğun, etik dışılığın, bencilliğin, vb. fotoğrafı...

“Tek Bir Tokat”(s:23), biçim ve sözcük seçimi çok güzel. ‘-im’ ve ‘-in’ takılarının birer isim olarak kullanılmaları, bir tokat gibi oturmuş... **“(Oksi)Moronlar İçin El Kitabı”**(s:24-25), öfkeli bir şiir. Ama öfkesi olmasa, bu şiirin varlığı da söz konusu olmayabilirdi. Oksimoron ile kastedilen şey de ilginç. Türkçe’deki ‘tezat’ın, İngilizce’deki eşanlamı gibidir bu sözcük. Yani çelişen özellikleri bir arada bulundurma ifadesidir bir bakıma. Bu şiirde, oksijenle reaksiyona girmiş moronun kastedilmediği kesin. Oksimoron kavramının, ‘politika felsefesi’ ve ‘cinsel zeka’ türünden karşılıkları da var. Belki de bu şiirde bu iki anlama gönderme yapılarak kullanılmıştır... **“Yığma Akıl”**(s:26), şiirde ‘senin düşünmene gerek yok, sen hizaya gel yeter ki, biz nasılsa senin yerine düşünüyoruz’ biçimindeki yığma oluşum aktarılmış. Dizgesiz ve kökensiz bir düşünce oluşumunu fotoğraflıyor.

“Şirket İçi Kalın Bilekli Kadınlar”(s:27-28), yığma akılın, cinsel meta konumundaki görgüsüz kadın üzerinde irdelenmesi sanki. **“Işıksız Günaydın”**(s:29), sızılı ve umarsız bir toplumcu aydın duyarlığı... **“Hallac”**(s:30), Hallac-ı Mansur üzerinden, düşünen ve sorgulayan insana bir gönderme... Şiirde, Mansur’a yapılmış eziyetlerin tümü var, yine de ‘derisinin canlı canlı yüzülmesi’ yok. Bunu da yüreği kaldırmamış olabilir şairin. Şiiri okurken insanlığımdan utandığımı, insan yerine hayvana, bitkiye ve bütün cansızlara yeniden saygı duyduğumu belirtmeliyim. Bir şey daha var: Şair, hallaç simgesiyle bize başka türlü çağrışımlar da yaptırmayı düşünmüş olabilir.

“Yıllankavi”(s:31-32), Ece Ayhan’a (Ayhan Çağlar’a) ithaf bir şiir. Bu şiiri okuması için, Ece Ayhan’ın yaşıyor olmasını isterdim doğrusu... **“Ece Ayhan’ İçin Bir Davul Cümlesi”**(s:33-34), dünyanın tüm aksak davulcularına ithaf edilmiş. Trampet, sığır çanı, alto, ziller, davul derken, trajik katledilmeyi çağrıştıran müzikal bir şiir. **“Ey Hafız”**(s:35-46), bu alınlıkla başlayan 12 sayfalık bölüme daha önce değinmiştim. Burada yer alan dört şiirin derinliğine irdelenmesi gerekir, ancak zaman ve iş yoğunluğum nedeniyle, daha önce değindiğim kadarıyla yetinmeliyim. Akkor kimya ve hafız yineleyiciliğini, aklımda mih gibi tutarak...

“Gelişine”(s:49-50), bir şiir yayımlanana kadar şairin, yayımlandıktan sonra herkesindir diye düşünerek, 6 bölümlük bu şiirde kendimce küçük bir değişiklik yaptım. 1.bölümle 3.bölümün yerlerini değiştirdim, hoşuma gitti. Şiirde ilginç bir şey daha var: Şair, 1’den 4. bölüme kadar doğa ve nesnelere üzerine yoğunlaşırken, 5. ve 6. bölümlerde insana yoğunlaşmış.

Kitaptaki en sevdiğim şiirlerden biri... **“Ada’nın Derdi”**(s:51), “(...) düşün ki yalnızım o kadar adil / dört bir tarafım açıktadır (...)” Ne kadar güzel dizeler bunlar. Şiirin baştan üçüncü dizesindeki ‘kayşa’ da ilginç bir sözcük. Toprak kayması, heyelan anlamlarına geliyor. Yerinden oynamayan adaya karşı, kayşa dolu ortalık... **“Allahın Kuzgun Bir Kuludur”**(s:52-53), bu şiiri okurken, Edgar Allen Poe’nun Fransız simgeçileri etkileyen Kuzgun (the Raven) adlı şiiri düştü usuma. Çağdaş Heykel Sanatı’nın öncülerinden kabul edilen, çılgın heykeltıraş ve ressam Kuzgun Acar için yazılmış dört dördümlük bir şiir. (Kuzgun Acar’ın ilk adı olan Abdulâhet’i de şiirine almış şair.) Kuzgun Acar öldükten (1976) üç yıl sonra doğan Yalçınpınar’dan duygu cümbüşü yaratan bir vefa örneği...

“Ki Ben O Ki Ben’ Deniz Sarkısı”(s:54-57), iç ve dış sesleriyle bir senfonik şiir gibi. Gibi diyorum, çünkü senfonik şiirde bir olay, konu ya da şiirsel içerikli bir metnin üzerine bir orkestra ve beste çalışması gerekiyor. Oysa bu şiir, sesini ve müziğini sözcükleri ve biçimiyle zaten halletmiş. **“Gemi Şoförünün Ağzından”**(s:58-59), hafif hafif içki yudumlar kenarında okunması bir şiir. Bir önceki şiirdeki ‘Ki Ben O Ki Ben’, bu şiirde ‘Ki Ben O Ki Sen’ ile ‘Ki Siz O Ki Biz’ şeklinde yer alıyor. İlginç bir anıştırma ve tamlama yapılmış. Şiirin finalini çok sevdim: “(...) ama bilirsin bir düğüm başka bir düğüme çözülür / çünkü zaman aşımı fırlama bir üç / ‘iki’ mize geri yürür.” **“Köprüünün Altı ve Üstü”**(s:60-61), şiirde çok sık bir teşbih (benzetme) var, yazmadan edemeyeceğim: ‘İstanbul vapurları su üstü balıklarıdır’... Ve finale doğru, “(...) bu

kadar kişiyiz / bir yanlışın üstünden / geçiyoruz, (...) bu kadar kişiyiz / bir yanlışın / alkışını tutuyoruz /(...)"

“Deniz Tarlası”(s:62), daha önce değinmişim... Bu şiir, bulunduğu bölümün biçim-öz göstergesi gibi. ‘Çarşaf gibi deniz’ dizesi dört kez kullanılmış. Yüksek sesle okunduğunda, bu dört dizenin her birinin ritminin azaltılıp çoğaltılması gerekiyor. Sanki dört kez, aynı fırça farklı ritimlerle kullanılmış, sakin ve çarşaf gibi bir deniz resmi çizilmiş. Ahmet Haşim şiirlerini anımsattı her okuyuşumda... **“Hesapsız”**(s:63-64), 6 bölümden oluşmuş bir şiir. 2.bölümünü çok sevdim: “(...) eğilmeden düşünüyor dağ / duruyor dağın kendisi / dağ gibi (...)” 4.bölüm; (tırnak içine alındığına göre, bir alıntı da olabilir) “eğer insan düşünseydi / saymazdı” bercestesinden oluşuyor. 5.bölümdeki boşluk, sadece susmayı ve düşünmeyi çağrıştırıyor. Şiiri okurken, orada yalnızca susmak istiyorsunuz, ilginç...

“Ayaküstü İstanbul”(s:65), şair jargonuyla söylenebilecek ve ancak şairlere yakışabilecek bir İstanbul güzellemesi gibi. “(...) Çıracıyan, görmenin hikâyesini bilir / kurt ağızlı deniz eskisidir (...)” **“Mü Üçlemesi”**(s:66-67) müteahhit, mühendis, müntehir başlıklı üç bölümden oluşan bu şiirin, yanına bir ‘mü’ de ben eklemişim: Mükemmel... Evet, bu şiire yakışıyor mükemmel sıfatı. “(...) ‘siyahıçi’ kelimesini icat etti bir müntehir / kısa film gibi sessiz bakar (...)”. Genç ölen, intihar eden şairlerin sayısı az sayılmaz. Böyle bir şair dostuna gönderme yapıyor olsa gerek. **“Zamanın Gece Yeri”**(s:68-69), Yalçınpınar’ın ‘zaman’ boyutunu sevdiğine, nerdeyse bütün şiirlerinde doğrudan ya da dolaylı kullandığına tanık oluyoruz... Bu şiir ise, ‘zamanın aklı’ başlıklı bir tartışmayı gündeme getirebilecek denli ilginç bir yapıt...

Çoğu insan için; bir şiir kitabını, bir öykü kitabı ya da roman gibi baştan sona okumak sıkıcıdır. Genelde benim için de öyledir, ama ‘Meydansız’ı birkaç kez baştan sona okudum ve hiç sıkılmadım. Şairin biçemi bellidir, değişmez, onu biçeminden tanırız. Ancak, bir şiirin içinde bile biçim değişiklikleri olabilir. Yalçınpınar, pek çok şiirde bunu denemiş. Belki de bu yüzden bende, sıkılmaktan çok merak ögesi hâkimdi. Kitap bitti, ama şiirlerdeki pek çok izlek dolanıp duruyor belleğimde. Zafer Yalçınpınar düzyazıyı da, şiiri de güzel kotarıyor. Ancak ben, illa da şiir diyorum. Ona şiiri daha çok yakıştırıyorum. Yolu açık olsun.

Yazımı, o çok ilgimi çeken ‘Deniz Tarlası’ adlı şiiriyle bitirmek istiyorum:

Deniz Tarlası

(Sel Ebegümece ile...)

yan yazılmıştır;

çarşaf gibi deniz
çarşaf gibi deniz
çarşaf gibi deniz
ışıklı tarla ışıklı
çarşaf gibi deniz
ışıklı tarla
çarşaf gibi
deniz

yan söylenmiştir.

* **Meydansız**, Zafer Yalçınpınar, Çekirdek Sanat Yayınları, Şubat 2009, şiir, 70 sayfa